

Dosarul nr. 2ra-155/22
2-18162935-01-2ra-04022022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), (jud. C. Valah)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Panov, L. Pruteanu, I. Țurcanu)

DECIZIE

11 mai 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Buga Elena, reprezentată de avocatul Bînzari Liliana,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Buga Mihail împotriva Elenei Buga cu privire la stabilirea cotelor-părți din bunul imobil,

și la acțiunea reconvențională înaintată de Buga Elena împotriva lui Buga Mihail cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate exclusivă asupra bunului imobil și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 05 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admisă cererea de apel depusă de Buga Mihail, casată hotărârea din 11 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) și emisă o nouă hotărâre de admitere a acțiunii inițiale și de respingere acțiunii reconvenționale,

c o n s t a t ă :

La 11 iunie 2018, Buga Mihail a înaintat în judecată prezenta acțiune împotriva pârâtei Buga Elena, prin care a solicitat ca instanța să determine cotele-părți ideale din apartamentul nr.XX, din mun. Chișinău, str. XXXXXX, proprietate comună în devălmășie a părților, și anume câte a ½ cotă-parte la fiecare din acest bun imobil.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că a încheiat căsătoria cu pârâta la 25 mai 2007, înregistrată în Registrul actelor de stare civilă la nr.336, de OSC Chișinău.

În timpul căsătoriei soții au dobândit mai multe bunuri în proprietate comună

în devălmășie, inclusiv apartamentul nr.17, indicat supra. Astfel, în temeiul Contractului de vânzare-cumpărare nr.4551 din 24 august 2010, autentificat de notarul Gratii Boris, soții Buga Mihail și Buga Elena au procurat apartamentul nr.XX, indicat supra, înregistrat în Registrul bunurilor imobile la 13 februarie 2012.

Ca urmare a încheierii Contractului de vânzare-cumpărare enunțat, dreptul de proprietate asupra apartamentului nr.XX, a fost înregistrat cu cota-parte 1,0 la OCT Chișinău, după proprietarii Buga Elena și Buga Mihail. Reieșind din faptul că apartamentul nr.XX a fost dobândit de soți în timpul căsătoriei, constituie proprietate comună în devălmășie a acestora.

Conform prevederilor legale aplicabile, cotele-părți se pot determina și la notarul, fiind o modalitate extrajudiciară, dar cotele-părți din apartamentul nr.XX sunt imposibil de determinat la notarul pentru că părâta evită orice dialog cu reclamantul.

Astfel, mărimea cotelor-părți din proprietatea comună este determinată fie prin lege, fie prin acordul coproprietarilor, în caz contrar cotele-părți vor fi considerate egale conform legislației, respectiv acțiunea este întemeiată și urmează a fi admisă.

În instanță a solicitat determinarea cotelor-părți ideale din apartamentul nr.XX din mun. Chișinău, str. XXXXXX, proprietate comună în devălmășie a părților, și anume câte $\frac{1}{2}$ cotă-parte la fiecare din acest bun imobil.

La 21 noiembrie 2018, Buga Elena a depus cererea reconvențională împotriva lui Buga Mihail cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate exclusivă asupra bunului imobil și încasarea cheltuielilor de judecată.

În susținerea acțiunii a indicat că imediat după înregistrarea căsătoriei a aflat că Buga Mihail este implicat în diferite acțiuni dubioase, a fost căutat de poliție și de diferite persoane sub pretextul că datorează bani. Buga Mihail nu avea loc de muncă cu excepția la șase luni în anul 2008, iar familia a fost întreținută din salariul Elenei Buga. Fostul soț al ei a fost condamnat de două ori pentru escrocherie în anul 2007 și 2011 la amendă penală și ei au fost nevoiți să împrumute mijloace financiare pentru a repara prejudiciul cauzat prin infracțiune.

În legătură cu faptul că nu mai puteau locui la rudele Elenei Buga, în anul 2010 au decis ca părinții ei să-și vândă apartamentul din or. Iași, România, iar banii i-au fost donați Elenei Buga în vederea cumpărării apartamentului ce constituie obiectul litigiului. Pârâatul Buga Mihail a asigurat că nu va pretinde la apartamentul respectiv.

Prin hotărârea din 11 februarie 2021 a Judecătoria Chișinău (sediul Centru), a fost respinsă acțiunea înaintată de Buga Mihail împotriva Elenei Buga cu privire la stabilirea cotelor-părți ideale de $\frac{1}{2}$ cotă-parte la fiecare, ca fiind neîntemeiată.

A fost admisă parțial acțiunea reconvențională înaintată de Buga Elena împotriva lui Buga Mihail cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate exclusivă asupra bunului imobil și încasarea cheltuielilor de judecată.

A fost recunoscut dreptul de proprietate exclusivă după Buga Elena asupra apartamentului XX, din mun. Chișinău, str. XXXXX.

A fost încasată de la Buga Mihail în beneficiul lui Buga Elena, suma de 4000

cu titlu de cheltuieli de judecată compuse din taxa de stat 1000 lei și asistența juridică 3000 lei.

A fost încasată de la Buga Mihail în bugetul statului taxa de stat în mărime de 7415,33 de lei, de care reclamanta Buga Elena a fost scutită de instanța de judecată în acțiunea reconvențională.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că în baza probelor din dosar ce confirmă că deși apartamentul a fost dobândit în timpul căsătoriei dintre Buga Elena și Buga Mihail, și înregistrat în Registrul bunurilor imobile după ambii, cu cota-parte 1.0, acest imobil constituie proprietatea personală a lui Buga Elena din motivul că l-a cumpărat cu banii proprii, donați de părinții săi, obținuți din vânzarea unui alt bun imobil ce le-a aparținut în România. În acest sens a fost evidențiat că, după cum rezultă din circumstanțele speței, Buga Elena și Buga Mihail s-au aflat în căsătorie din anul 2007 până în 2018.

La 16 iulie 2010, părinții Elenei Buga (Starodub Constantin și Starodub Daria) au înstrăinat imobilul acestora din România, la prețul de 40 000 de euro. La 24 august 2010, părinții Elenei Buga i-au donat 40 000 euro, obținuți la înstrăinarea bunului imobil din România și tot la această dată Buga Elena a procurat apartamentul din mun. Chișinău, la prețul de 280 511 de lei. Pe de altă parte, Buga Mihail nu a probat că a contribuit la procurarea apartamentului nr.XX sau că ar fi adus îmbunătățiri ce i-ar permite să solicite încetarea devălmășiei asupra acestui bun imobil prin determinarea cotelor-părți pe care le solicită.

Prin decizia din 05 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Buga Mihail, casată hotărârea din 11 februarie 2021 a Judecătorei Chișinău (sediul Centru) și emisă o nouă hotărâre de admitere a acțiunii inițiale și de respingere a acțiunii reconvenționale.

Au fost determinate cotele-părți ideale din apartamentul nr.XX, din mun. Chișinău, str. XXXXXX, proprietate comună în devălmășie a părților, a câte ½ cotă-parte pentru fiecare.

Pentru a decide astfel instanța de apel a reținut că apartamentul a fost dobândit de soții Buga Mihail și Elena în timpul căsătoriei și constituie proprietate comună în devălmășie a acestora. Cu privire la donația mijloacelor bănești în beneficiul Elenei Buga, instanța de apel a menționat că în contractul de donație nu a fost indicat scopul transmiterii banilor respectivi.

La 18 ianuarie 2022, Buga Elena, reprezentată de avocatul Bînzari Liliana, a contestat cu recurs decizia din 05 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel la emiterea deciziei a interpretat în mod eronat legea, iar aprecierea probelor a fost arbitrară.

Prin încheierea din 02 martie 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Buga Elena, reprezentată de avocatul Bînzari Liliana, a fost considerat admisibil.

La 08 aprilie 2022 (prin oficiul poștal), Buga Mihail, reprezentat de avocatul Lazăr Vitalii, a depus o referință la recursul declarat de către Buga Elena, solicitând respingerea acestuia cu menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 05 octombrie 2021, expediată părților la 02 decembrie 2021. Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei instanței de apel în termenul stabilit de lege.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Buga Elena, reprezentată de avocatul Bînzari Liliana, întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

La originea cauzei civile se află acțiunea inițială depusă de Buga Mihail împotriva Elenei Buga cu privire la stabilirea cotelor-părți din bunul imobil și acțiunea reconvențională depusă de Buga Elena împotriva lui Buga Mihail cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate exclusivă asupra bunului imobil și încasarea cheltuielilor de judecată. Prin acțiunea inițială, Buga Mihail a susținut precum că apartamentul în litigiu, odată ce a fost procurat în timpul căsătoriei cu Buga Elena, reprezintă proprietatea lor comună în devălmășie și a pretins ca din acest bun imobil să fie stabilite cotele-părți a coproprietarilor a câte ½ respectiv. Pe

de altă parte, Buga Elena prin acțiunea reconvențională a susținut că Buga Mihail pe parcursul vieții lor comune practic nu avea venituri, a fost implicat în diferite scheme de escrocherii, pentru care a fost condamnat repetat la amenzi ce afectau bugetul familiei, ba mai mult erau nevoiți să împrumute bani pentru repararea prejudiciului cauzat prin aceste infracțiuni. Imobilul în litigiu a fost procurat din mijloacele financiare donate de către părinții Elenei Buga, care au înstrăinat un apartament din România cu această ocazie.

Examinând acțiunea inițială, prima instanță a respins-o, iar cea reconvențională a admis-o, menționând că din ansamblul probelor prezentate de părți și administrate în cadrul dezbaterilor judiciare reiese cert că apartamentul în litigiu, deși a fost cumpărat în timpul căsătoriei, constituie proprietate personală a Elenei Buga, or a fost dovedit că mijloacele financiare pentru procurarea acestui bun au fost obținuți de către ultima prin donație, iar alte venituri considerabile în acea perioadă nu au avut.

Totuși, examinând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău a decis casarea hotărârii primei instanțe, reținând în special prezumția legală a proprietății în devălmășie.

Instanța de recurs atestă că sub acest aspect, decizia instanței de apel este eronată, iar concluziile instanței sunt bazate pe interpretarea eronată a normelor legale, precum și reies din aprecierea arbitrară a probelor.

Colegiul largit evidențiază că, deși instanța de apel a cercetat și a analizat toate probele prezentate de părți, raportându-le la cadrul legal relevant speței, aceasta nu putea să tragă concluzii asupra temeiniciei pretențiilor lui Buga Mihail, or aceasta nu a oferit nici un argument plauzibil de a răsturna concluziile logice și absolut legale din hotărârea primei instanțe.

Astfel, într-adevăr există o prezumție a proprietății comune în devălmășie în cazul în care bunurile sunt dobândite în timpul căsătoriei soților, totuși legea prevede expres și excepție de la regulă, la art. 372 alin. (1) din Codul civil (în redacția în vigoare la data relevantă speței), potrivit căruia, bunurile care au aparținut soților înainte de încheierea căsătoriei, precum și cele *dobândite de ei în timpul căsătoriei* în baza unui contract de donație, prin moștenire sau *în alt mod cu titlu gratuit, sunt proprietatea exclusivă a soțului* căruia i-a aparținut sau care le-a dobândit.

Este evident că excepția de la regulă nu acționează în mod independent în favoarea celui care a invocat-o, ci trebuie să fie motivată, precum și să fie susținută prin probe. Invocând excepția de la prezumția proprietății comune în devălmășie, Buga Elena în cererea reconvențională a explicat că pe parcursul căsătoriei cu Buga Mihail, în perioada anilor 2007-2018, doar ea a fost angajată în câmpul muncii, având un venit lunar stabil, iar Buga Mihail a fost angajat doar șase luni pe parcursul anului 2008. Raportând venitul comun al soților la prețul bunului imobil în litigiu, în lipsa unor probe care ar demonstra contractarea în interesul familiei a unui împrumut, Colegiul largit apreciază drept justă concluzia primei instanței prin care

a admis existența excepției la caz.

În acest sens, Buga Elena a prezentat instanțelor ierarhic inferioare suficiente probe care demonstrează că într-adevăr părinții ei au înstrăinat, la 16 iulie 2020, un bun imobil ce le aparținea cu drept de proprietate contra sumei de 40 000 de euro, iar la 24 august 2010 i-au donat fiicei sale aceste mijloace financiare, iar ultima la rândul ei, în aceeași zi, a procurat apartamentul în litigiu contra sumei de 280 511 de lei, care este în limitele sumei donate. În cazul în care Buga Mihail ar avea dubii referitoare la legalitatea contractului de donație, acesta urma să înainteze o acțiune de rigoare în instanța de judecată, fapt nerealizat de ultimul. Circumstanțele constatate de către instanțele inferioare se încadrează în cadrul legal citat supra și reprezintă dobândirea cu titlu gratuit în proprietate personală a bunului imobil. Titlul gratuit, la caz, se manifestă prin faptul că prin dobândirea dreptului de proprietate Buga Elena nu a diminuat averea familiei.

Instanța de recurs reiterează că deși decizia instanței de apel este abundentă de trimiteri la norme legale, aceasta este lipsită de o motivare clară în privința desconsiderării constatărilor și concluziilor făcute de către prima instanță, precum și cu privire la toate probele în ansamblu raportate la circumstanțele cauzei. Astfel, se conturează o opinie tendențioasă a instanței de apel de reținere și însușire a argumentelor lui Buga Mihail din apelul formulat, fără a da o apreciere tuturor probelor în ansamblu, ignorând nemotivat unele afirmații și situații certe sau cel puțin nemotivând prevalarea unor circumstanțe, pe care s-a bazat soluția emisă, asupra celorlalte probe existente la dosar.

Articolul 82 al Codului de procedură civilă prevede că cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei.

În conformitate cu art. 94 din același Cod, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cererea părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârîntului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului. În cazul mai multor reclamanți sau pârâți, aceștia sunt obligați să compenseze cheltuielile de judecată în mod egal, proporțional sau solidar, în funcție de interesul fiecăruia ori de caracterul litigiului dintre ei. Dacă unul dintre coparticipanți a utilizat mijloace speciale de apărare judiciară, ceilalți nu sunt responsabili de cheltuielile lui. Prevederile alin.(1) și (2) se aplică și la repartizarea între părți a cheltuielilor de judecată în instanța de apel, în instanța de recurs și în cadrul revizuirii.

Reținând că prin cererea de recurs Buga Elena a solicitat încasarea cheltuielilor de judecată suportate pentru achitarea taxei de stat și pentru asistența juridică, precum și de faptul că recursul declarat urmează a fi admis, Colegiul lărgit va admite parțial cererea și va dispune încasarea cheltuielilor suportate de Buga Elena în instanța de recurs.

Cu privire la cuantumul cheltuielilor de judecată se reține că, la cererea de

recurs a fost anexat un ordin de încasare a numerarului din 17 ianuarie 2022, potrivit căruia Buga Elena a achitat suma de 4257,67 de lei cu titlu de taxă de stat și un ordin de plată Seria QL nr. 915374, potrivit căruia Buga Elena a achitat în beneficiul avocatului ales suma de 5000 de lei, fiind indicată ”representarea la Curtea Supremă de Justiție”.

Pornind de la practica CtEDO, cheltuielile pentru asistenta juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime. Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CtEDO, se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: a) dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); b) copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; c) listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

În același context, stabilind dacă costul asistenței juridice solicitate de reclamant este rezonabil, CtEDO a luat în calcul nouitatea și complexitatea chestiunilor de fapt și de drept puse în discuție (*cauza Manole și alții c. Moldovei*, 13/07/2010, § 11). Pe de altă parte, dacă cauza este repetitivă și există o jurisprudență bine stabilită în privința chestiunilor disputate, CtEDO a acordat o compensație mai mică pentru asistența juridică (*cauza Oprea c. Moldovei*, 21/12/2010, § 55).

Astfel, instanța de recurs reținând probele prezentate pentru dovada cheltuielilor suportate, complexitatea cauzei, nouitatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță, aportul avocatului la soluționarea cauzei, timpul și munca depusă de aceștia, faptul în ce măsură munca lui în cauza respectivă i-a limitat capacitatea de a lucra în alte dosare, rezultatul obținut, lipsa restricțiilor de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei, durata relației dintre avocat și client, experiența, reputația și abilitatea avocatului, justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză, faptul că acestea urmează să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime, și faptul că a fost prezentat raport prin care avocatul a indicat acțiunile efectuate, va admite parțial pretenția și va încasa cheltuielile de asistență juridică în mărime de 2000 de lei, sumă care în viziunea instanței de recurs este una rezonabilă în raport cu circumstanțele cauzei.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursul formulat.

Din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia din 05 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău cu menținerea hotărârii din 11 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) al

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Buga Elena, reprezentată de avocatul Bînzari Liliana.

Se casează decizia din 05 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 11 februarie 2021 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), emise în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Buga Mihail împotriva Elenei Buga cu privire la stabilirea cotelor-părți din bunul imobil, și la acțiunea reconvențională înaintată de Buga Elena împotriva lui Buga Mihail cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate exclusivă asupra bunului imobil și încasarea cheltuielilor de judecată.

Se admite parțial cererea depusă de Buga Elena cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate în recurs.

Se încasează de la Buga Mihail în beneficiul Elenei Buga suma de 4257,67 de lei cu titlu de taxă de stat achitată la depunerea cererii de recurs și suma de 2 000 de lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

În rest, cererea cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată se respinge.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh